

Medicinale bloedzuigers – bijzondere bijvangst

Links medicinale bloedzuiger, rechts onechte paardenbloedzuiger. (Foto's: Jelger Herder)

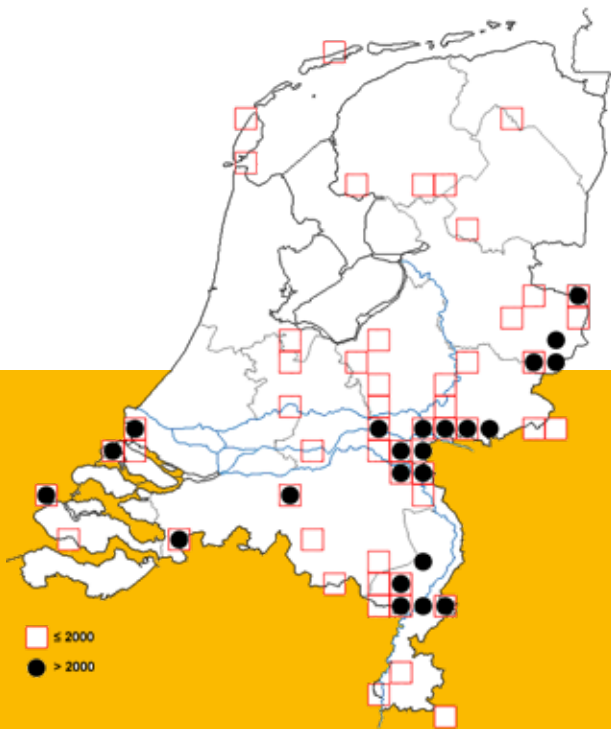
Bij amfibieën- en vissenonderzoek wordt regelmatig het schepnet ingezet. Naast de beoogde amfibieën en vissen worden ook andere waterdieren gevangen zoals waterkevers, kreeften, libellenlarven en ook bloedzuigers. Sommige van deze vangsten zijn relatief eenvoudig op naam te brengen en leveren waardevolle gegevens op over de verspreiding van deze soorten. Hier gaan we in op de medicinale bloedzuiger, een zeldzame soort die is opgenomen in bijlage V van de habitatrictlijn.

Herkenning

Met een lengte tot 15 cm en een breedte van 10 tot 15 mm is de medicinale bloedzuiger (*Hirudo medicinalis*) de grootste bloedzuiger in Nederland. Ze zijn te herkennen aan de opvallende roodgele lengtestrepen op de groenige rug die door regelmatige zwarte druppelvormige vlekken onderbroken worden. De onderzijde is geelgroen met een variabel patroon van zwarte vlekjes. De soort kan verward worden met de algemeen voorkomende onechte paardenbloedzuiger. Bij deze

Medicinale bloedzuiger op kamsalamander. (Foto: Gerrit Kolenbrander)

Verspreiding medicinale bloedzuiger. (Bron: NDFF)

soort ontbreken de opvallende lengtestrepen op de rug, wel kan hij twee gelige strepen langs de beide zijanten hebben.

Amfibieën belangrijk voor voorkomen!

Een belangrijke voorwaarde voor het voorkomen van medicinale bloedzuigers is dat de juiste gastheren aanwezig zijn voor het doorlopen van al hun levensstadia. Zo leven ze hun eerste levensdagen vooral op slakken. Latere levensstadia zijn afhankelijk van amfibieën waarna tot slot de aanwezigheid van (grote) zoogdieren belangrijk is voor een goede groei en succesvolle voortplanting.

Huidige verspreiding

De medicinale bloedzuiger is in het verleden in vrijwel alle provincies waargenomen, maar recent alleen nog maar uit enkele (natuur)gebieden in Zuid- en Oost-Nederland (zie kaart). De soort is vermoedelijk sterk afgenomen door verzuring en versnippering. Door verzuring zijn belangrijke gastheren (slakken, amfibieën) sterk afgenomen of verdwenen en door versnippering zijn sommige gebieden vermoedelijk onbereikbaar geworden voor grote zoogdieren. Ook het feit dat vee-drinkpoelen (bijna) niet meer gebruikt worden in de landbouw, draagt vermoedelijk bij aan de afname. Het zwaartepunt van de verspreiding ligt tegenwoordig in het oostelijke rivierengebied. De soort kan zeer oud worden en lang zonder voedsel overleven. Het is goed mogelijk dat de soort nog op meer plekken heeft stand gehouden dan nu bekend. Vooral ondiepe (warme) poelen met flauwe oevers, waterslakken, amfibieën en bereikbaar voor zoogdieren, zijn kansrijke plekken voor de soort.

Medicinale bloedzuiger op poelkikker. (Foto: Jelger Herder)

Medicinale bloedzuiger tussen de waterplanten. (Foto: Jelger Herder)

Recente vangsten tijdens amfibieënonderzoek

Juli 2020 werd tijdens een luisterronde voor rugstreeppad in de Millingerwaard een medicinale bloedzuiger aangetroffen op een rugstreeppad (zie Schubben & Slijm nr 44). Op 28 mei van dit jaar vond Gerrit Kolenbrander tijdens zijn monitoringsronde voor amfibieën rondom Zevenaar een medicinale bloedzuiger op een kamsalamander (zie foto). Dit voorjaar zijn in de Hatertse Vennen in maar liefst 8 verschillende wateren Medicinale bloedzuigers aangetroffen door RAVON en studenten in het kader van het onderzoek Meten is Weten. Hierbij zaten enkele nieuwe vindplaatsen en plekken waar de soort sinds de jaren zeventig niet meer was aangetroffen. Waardevolle gegevens dus.

Geef waarnemingen door

Denk je zelf een medicinale bloedzuiger te hebben gevonden? Geef je waarneming dan door via Waarneming.nl of Telmee.nl, het liefst met foto. Hiermee help je de soort beter op de kaart te zetten.

Jelger Herder, Bram Koese & Daan Drukker

Literatuur

Meer informatie over deze interessante soort vind je in het artikel: Felix, R. en G. van der Velde (2000). Voelt de medicinale bloedzuiger *Hirudo medicinalis* zich wel zo lekker in Nederland?. - Nederlandse Faunistische Mededelingen 12: 1-10.